Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 10ης Ιουλίου 2025 * [i]

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Ευρωπαϊκή εντολή έρευνας – Οδηγία 2014/41/ΕΕ – Άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο ii – Έννοια της "άλλης αρμόδιας αρχής η οποία ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες" – Αρμοδιότητα να διαταχθεί η συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο – Μέτρα έρευνας για τα οποία απαιτείται παροχή άδειας από ανακριτή – Άρθρο 6, παράγραφοι 1 και 2 – Προϋποθέσεις έκδοσης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας»

Στην υπόθεση C-635/23,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Kammergericht Berlin (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Βερολίνου, Γερμανία) με απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2023, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Οκτωβρίου 2023, στο πλαίσιο της διαδικασίας αναγνώρισης και εκτέλεσης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας κατά της

WBS GmbH,

παρισταμένης της:

Generalstaatsanwaltschaft Berlin,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Jürimäe (εισηγήτρια), πρόεδρο τμήματος, K. Lenaerts, Πρόεδρο του Δικαστηρίου, ασκούντα καθήκοντα δικαστή του δευτέρου τμήματος, M. Gavalec, Z. Csehi και F. Schalin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Ράντος

γραμματέας: M. Krausenböck, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 13ης Νοεμβρίου 2024,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η WBS GmbH, εκπροσωπούμενη από τον K. Schaefer, Rechtsanwalt,

– η Generalstaatsanwaltschaft Berlin, εκπροσωπούμενη από τον J. Scherf,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

– η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller, M. Hellmann, A. Sahner και την J. Simon,

– η Εσθονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. Kriisa,

– η Λεττονική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις J. Davidoviča, K. Pommere και S. Zābele,

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna και την J. Sawicka,

– η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις J. I. Barbosa de Pinho, P. Barros da Costa και τον J. Ramos,

– η Σουηδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη H. Eklinder,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον H. Leupold και την J. Vondung,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Φεβρουαρίου 2025,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις (ΕΕ 2014, L 130, σ. 1).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο αίτησης εκτέλεσης, στη Γερμανία, ευρωπαϊκής εντολής έρευνας εκδοθείσας από το Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (Γραφείο Πρόληψης και Καταπολέμησης της Διαφθοράς, Λεττονία) (στο εξής: KNAB) σχετικά με ερευνητικά μέτρα που αφορούν τη WBS GmbH.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 5 έως 8, 10 και 11 της οδηγίας 2014/41 έχουν ως εξής:

«(5) Αφότου εκδόθηκαν οι αποφάσεις-πλαίσια 2003/577/ΔΕΥ [του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, σχετικά με την εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών ή αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 2003, L 196, σ. 45),] και 2008/978/ΔΕΥ [του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων προς λήψη αντικειμένων, εγγράφων και δεδομένων για χρήση σε ποινικές διαδικασίες (ΕΕ 2008, L 350, σ. 72)], διαπιστώθηκε ότι το πλαίσιο για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων είναι υπερβολικά κατακερματισμένο και περίπλοκο. Απαιτείται συνεπώς νέα προσέγγιση.

(6) Βάσει του προγράμματος της Στοκχόλμης, το οποίο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 10-11 Δεκεμβρίου 2009, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε ότι θα πρέπει να δοθεί συνέχεια στη θέσπιση συνολικού συστήματος για τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε υποθέσεις με διασυνοριακή διάσταση, βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε ότι τα υπάρχοντα μέσα σε αυτόν τον τομέα συνιστούν ένα κατακερματισμένο καθεστώς και ότι απαιτείται νέα προσέγγιση, που θα βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, αλλά θα λαμβάνει επίσης υπόψη την ευελιξία του παραδοσιακού συστήματος της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε συνεπώς ένα συνεκτικό σύστημα που θα αντικαταστήσει όλα τα υπάρχοντα νομοθετήματα στον συγκεκριμένο τομέα, περιλαμβανομένης της απόφασης-πλαισίου [2008/978], το οποίο θα καλύπτει κατά το δυνατόν όλα τα είδη αποδεικτικών στοιχείων και θα ορίζει προθεσμίες εκτέλεσης, θα περιορίζει δε όσο το δυνατόν περισσότερο τους λόγους άρνησης.

(7) Η νέα αυτή προσέγγιση θα πρέπει να βασίζεται σε ένα και μοναδικό μέσο, το οποίο ονομάζεται Ευρωπαϊκή Εντολή Έρευνας (ΕΕΕ). Η έκδοση μιας ΕΕΕ αποσκοπεί στην εκτέλεση ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων ερευνητικών μέτρων στο κράτος εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος (“κράτος εκτέλεσης”) με σκοπό τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τη λήψη αποδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται ήδη στην κατοχή της αρχής εκτέλεσης.

(8) Η ΕΕΕ θα πρέπει να έχει οριζόντιο πεδίο εφαρμογής και επομένως θα πρέπει να εφαρμόζεται σε όλα τα ερευνητικά μέτρα που στοχεύουν στη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων. Ωστόσο, η σύσταση κοινής ομάδας έρευνας και η συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων στο πλαίσιό της απαιτούν συγκεκριμένους κανόνες που θα αποτελέσουν αντικείμενο ξεχωριστής επεξεργασίας. Με την επιφύλαξη της εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, τα υπάρχοντα μέσα θα πρέπει ως εκ τούτου να συνεχίσουν να ισχύουν για τέτοια ερευνητικά μέτρα.

[…]

(10) Η ΕΕΕ θα πρέπει να επικεντρώνεται στο προς εκτέλεση ερευνητικό μέτρο. Η αρχή έκδοσης είναι η πλέον αρμόδια να αποφασίζει, βάσει των στοιχείων που διαθέτει όσον αφορά τις λεπτομέρειες της σχετικής έρευνας, ποιο ερευνητικό μέτρο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί. Ωστόσο η αρχή εκτέλεσης οφείλει, κατά το δυνατόν, να χρησιμοποιεί άλλου είδους ερευνητικό μέτρο αν το ζητούμενο δεν υφίσταται στο εθνικό της δίκαιο ή αν δεν θα ήταν διαθέσιμο σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση. Η διαθεσιμότητα θα πρέπει να αναφέρεται σε περιπτώσεις όπου το ζητούμενο ερευνητικό μέτρο υφίσταται μεν στο δίκαιο του κράτους εκτέλεσης, αλλά είναι κατά νόμον διαθέσιμο μόνο σε ορισμένες καταστάσεις, π.χ. όταν το μέτρο μπορεί να εκτελεστεί για αδικήματα συγκεκριμένης βαρύτητας, κατά προσώπων για τα οποία υπάρχει ήδη ένας ορισμένος βαθμός υποψίας ή με τη συναίνεση αυτών. Η αρχή εκτέλεσης θα πρέπει επίσης να μπορεί να προσφύγει σε άλλο είδος ερευνητικού μέτρου αν αυτό δίνει το ίδιο αποτέλεσμα με το μέτρο της ΕΕΕ με τρόπο ενέχοντα μικρότερη παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του εν λόγω προσώπου.

(11) Η ΕΕΕ θα πρέπει να επιλέγεται όταν η εκτέλεση ενός ερευνητικού μέτρου δείχνει αναλογική, ενδεδειγμένη και εφαρμόσιμη σε μια υπόθεση. Η αρχή έκδοσης θα πρέπει συνεπώς να επαληθεύσει εάν τα απαιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία είναι αναγκαία και αναλογικά για τους σκοπούς της διαδικασίας, εάν το επιλεχθέν ερευνητικό μέτρο είναι αναγκαίο και αναλογικό για τη συλλογή των στοιχείων και κατά πόσον, μέσω της έκδοσης ΕΕΕ, κάποιο άλλο κράτος μέλος θα πρέπει να μετάσχει στη συλλογή των στοιχείων. Η ίδια

εκτίμηση θα πρέπει να γίνει στη διαδικασία επικύρωσης, όταν δυνάμει της παρούσας οδηγίας απαιτείται η επικύρωση μιας ΕΕΕ. Η εκτέλεση της ΕΕΕ δεν θα πρέπει να απορρίπτεται για άλλους λόγους πέραν όσων αναφέρονται στην παρούσα οδηγία. Η αρχή εκτέλεσης όμως δικαιούται να επιλέξει ένα ερευνητικό μέτρο λιγότερο οχληρό από εκείνο που αναφέρεται στην ΕΕΕ αν δίνει ισοδύναμο αποτέλεσμα.»

4 Το άρθρο 2, στοιχείο γ′, της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

[…]

γ) “αρχή έκδοσης”:
   i) δικαστής, δικαστήριο, ανακριτής ή εισαγγελέας με αρμοδιότητα στη συγκεκριμένη υπόθεση, ή
   ii) κάθε άλλη αρμόδια αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες, αρμόδια να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Επιπλέον, προτού διαβιβαστεί στην αρχή εκτέλεσης, η ΕΕΕ επικυρώνεται, αφού εξεταστεί αν τηρεί τις προϋποθέσεις της παρούσας οδηγίας για την έκδοση ΕΕΕ, ιδίως αυτές του άρθρου 6 παράγραφος 1 αυτής, από δικαστή, δικαστήριο, ανακριτή ή εισαγγελέα στο κράτος έκδοσης. Αν η ΕΕΕ έχει επικυρωθεί από δικαστική αρχή, η αρχή αυτή μπορεί επίσης να θεωρηθεί αρχή έκδοσης για τους σκοπούς της διαβίβασης της ΕΕΕ».

5 Το άρθρο 6 της ως άνω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προϋποθέσεις έκδοσης και διαβίβασης ΕΕΕ», προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Μια ΕΕΕ μπορεί να εκδίδεται μόνον όταν η αρχή έκδοσης κρίνει ότι πληρούνται οι εξής προϋποθέσεις:

α) η έκδοση της ΕΕΕ είναι απαραίτητη και αναλογική για τους σκοπούς της διαδικασίας του άρθρου 4, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή κατηγορουμένου· και

β) το ή τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στην ΕΕΕ θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.

2. Οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 αξιολογούνται σε κάθε υπόθεση από την αρχή έκδοσης.

3. Όταν μια αρχή εκτέλεσης έχει λόγους να πιστεύει ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1, μπορεί να συμβουλευθεί την αρχή έκδοσης σχετικά με τη σημασία της εκτέλεσης της ΕΕΕ. Μετά τη διαβούλευση αυτή η αρχή έκδοσης δύναται να ανακαλέσει την ΕΕΕ.»

6 Το άρθρο 10, παράγραφοι 3 και 4, της ίδιας οδηγίας προβλέπει τα ακόλουθα:

«3. Η αρχή εκτέλεσης μπορεί επίσης να προσφεύγει σε ερευνητικό μέτρο διαφορετικό από αυτό που προβλέπεται στην ΕΕΕ όταν το ερευνητικό μέτρο που επιλέγει η αρχή εκτέλεσης θα έχει το ίδιο αποτέλεσμα με το ερευνητικό μέτρο που προβλέπεται στην ΕΕΕ με λιγότερο οχληρό τρόπο.

4. Όταν η αρχή εκτέλεσης αποφασίζει να αξιοποιήσει τη δυνατότητα που αναφέρεται στις παραγράφους 1 και 3, ενημερώνει πρώτα την αρχή έκδοσης, η οποία μπορεί να αποφασίσει να αποσύρει ή να συμπληρώσει την ΕΕΕ.»

7 Κατά την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, η αρχή έκδοσης υποχρεούται να συμπληρώσει και να υπογράψει έντυπο του οποίου υπόδειγμα παρατίθεται στο παράρτημα Α της οδηγίας 2014/41. Το εισαγωγικό μέρος του υποδείγματος αυτού έχει ως εξής:

«Η παρούσα ΕΕΕ εκδόθηκε από αρμόδια αρχή. Η αρχή έκδοσης βεβαιώνει ότι η έκδοση της παρούσας ΕΕΕ είναι απαραίτητη και αναλογική για τους σκοπούς της διαδικασίας που προσδιορίζεται σε αυτήν, λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή κατηγορουμένου, και ότι τα ζητούμενα ερευνητικά μέτρα θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση. Ζητώ να εκτελεσθούν το ερευνητικό μέτρο ή μέτρα που παρατίθενται στη συνέχεια, λαμβανομένης δεόντως υπόψη της εμπιστευτικότητας της έρευνας, και να διαβιβασθούν τα αποδεικτικά στοιχεία που θα προκύψουν από την εκτέλεση της ΕΕΕ.»

Το γερμανικό δίκαιο

8 Το άρθρο 91d, παράγραφος 1, του Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (νόμου περί διεθνούς δικαστικής συνδρομής σε ποινικές υποθέσεις), της 23ης Δεκεμβρίου 1982 (BGBl. 1982 I, σ. 2071), προβλέπει τα εξής:

«Η παροχή αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής επιτρέπεται μόνον εφόσον το κράτος μέλος έκδοσης υποβάλλει το αίτημά του χρησιμοποιώντας το έντυπο που παρατίθεται στο παράρτημα Α ή στο παράρτημα Γ της οδηγίας [2014/41] όπως ισχύει, το οποίο:

1) έχει εκδοθεί από δικαστική αρχή κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο i, της οδηγίας αυτής ή

2) έχει εκδοθεί από άλλη αρχή, πλην εκείνης που αναφέρεται στο σημείο 1 ανωτέρω, την οποία το κράτος μέλος έκδοσης έχει ορίσει ως αρμόδια για τον σκοπό αυτό και έχει επικυρωθεί από αρχή που διαλαμβάνεται στο σημείο 1 ανωτέρω στην ενότητα Λ του εντύπου που παρατίθεται στο παράρτημα Α της εν λόγω οδηγίας.»

Το λεττονικό δίκαιο

9 Σύμφωνα με το άρθρο 887[1], παράγραφος 1, του Kriminālprocesa likums (κώδικα ποινικής δικονομίας, *Latvijas Vēstnesis*, 2005, αριθ. 74), σε περίπτωση κατά την οποία, στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, είναι αναγκαία η διενέργεια διαδικαστικής πράξης στο έδαφος άλλου κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν από την άσκηση δίωξης, ο υπεύθυνος της διαδικασίας, όταν εκδίδει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, εκτιμά την αναλογικότητα και την αναγκαιότητά της σε σχέση με το υπό έρευνα αδίκημα, ακολούθως δε ο εισαγγελέας που διευθύνει την έρευνα ελέγχει επίσης αν η διαδικαστική πράξη που ζητείται από το άλλο κράτος μέλος πληροί τις απαιτήσεις του νόμου και εκτιμά την αναγκαιότητα και την αναλογικότητά της σε σχέση με το υπό έρευνα αδίκημα. Πριν από την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, ο υπεύθυνος της διαδικασίας λαμβάνει όλα τα μέτρα που θα ήταν αναγκαία αν η διαδικαστική πράξη διενεργείτο στη Λεττονία.

10 Οι έρευνες διέπονται από τα άρθρα 179 έως 185 του κώδικα ποινικής δικονομίας. Το άρθρο 179, παράγραφος 1, του εν λόγω κώδικα ορίζει την έρευνα ως το ερευνητικό μέτρο που έχει ως αντικείμενο την αναγκαστική έρευνα χώρων, γηπέδων, οχημάτων ή ατόμων με σκοπό τον εντοπισμό και την κατάσχεση του αναζητούμενου αντικειμένου, εφόσον υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να θεωρείται ότι αυτό βρίσκεται στον τόπο της έρευνας.

11 Το άρθρο 180, παράγραφος 1, του ίδιου κώδικα προβλέπει ότι η έρευνα πρέπει να διενεργείται κατόπιν απόφασης ανακριτή ή δικαστηρίου. Ο ανακριτής στηρίζει την απόφασή του σε πρόταση που υποβάλλει ο υπεύθυνος της διαδικασίας και στα συνημμένα σε αυτήν έγγραφα.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

12 Στις 5 Απριλίου 2019 το KNAB κίνησε ποινική διαδικασία για τα αδικήματα της διακεκριμένης απάτης, διακεκριμένης απιστίας, πλαστογραφίας και χρήσης πλαστών εγγράφων κατά ορισμένων υπαλλήλων, εργαζομένων σε ίδρυμα με έδρα τη Ρίγα (Λεττονία). Στο πλαίσιο της έρευνάς του, το KNAB έκρινε αναγκαία την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας προκειμένου να διερευνηθούν εγκαταστάσεις των επιχειρήσεων FF GmbH και WBS, με έδρα το Βερολίνο (Γερμανία). Προς τούτο, το KNAB ζήτησε από τον ανακριτή του Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (δικαστηρίου της πόλης της Ρίγας, αρμόδιου για το προαστιακό διαμέρισμα Vidzeme, Λεττονία) να παράσχει άδεια για τα εν λόγω ερευνητικά μέτρα, σύμφωνα με τα άρθρα 179 και 180 του κώδικα ποινικής δικονομίας.

13 Με δύο διατάξεις της 24ης Απριλίου 2019, ο ως άνω ανακριτής δέχθηκε την αίτηση του KNAB, με την αιτιολογία, αφενός, ότι μπορούσε να πιθανολογηθεί ότι στις εγκαταστάσεις των δύο αυτών επιχειρήσεων φυλάσσονταν έγγραφα, μέσα αποθήκευσης δεδομένων και αντικείμενα κρίσιμα για την ποινική διαδικασία και, αφετέρου, ότι οι έρευνες, των οποίων σκοπός ήταν ο εντοπισμός και η κατάσχεση των εν λόγω εγγράφων, αποθηκευτικών μέσων και αντικειμένων, ήταν αναγκαίες και είχαν αναλογικό χαρακτήρα.

14 Στις 25 Απριλίου 2019 το KNAB εξέδωσε ευρωπαϊκή εντολή έρευνας (στο εξής: επίμαχη ευρωπαϊκή εντολή έρευνας), με την οποία ζητούσε από τις γερμανικές αρχές να εξετάσουν δύο μάρτυρες και να εκτελέσουν τις δύο διατάξεις περί έρευνας που μνημονεύονται στην προηγούμενη σκέψη. Η Latvijas Republikas Generālprokuratūra (γενική εισαγγελία της Δημοκρατίας της Λεττονίας) επικύρωσε την επίμαχη ευρωπαϊκή εντολή έρευνας και τη διαβίβασε στη Staatsanwaltschaft Berlin (εισαγγελία Βερολίνου, Γερμανία).

15 Κατόπιν αιτήματος της εισαγγελίας του Βερολίνου, το Amtsgericht Tiergarten (πρωτοβάθμιο δικαστήριο Βερολίνου-Tiergarten, Γερμανία) διέταξε τη διενέργεια ερευνών στις εγκαταστάσεις των επιχειρήσεων FF και WBS. Οι έρευνες αυτές πραγματοποιήθηκαν στις 13 Μαΐου 2019 και είχαν ως αποτέλεσμα την κατάσχεση πλειόνων αποδεικτικών στοιχείων.

16 Η WBS άσκησε ενώπιον του Kammergericht (ανώτερου περιφερειακού δικαστηρίου Βερολίνου, Γερμανία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, προσφυγή με την οποία ζητούσε από το δικαστήριο αυτό να διαπιστώσει ότι δεν μπορούσε να επιτραπεί η διαβίβαση προς τη Δημοκρατία της Λεττονίας των αποδεικτικών στοιχείων που συνελέγησαν σε εκτέλεση της επίμαχης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας στη Γερμανία.

17 Προς στήριξη της προσφυγής της, η WBS επικαλείται την απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2021, Spetsializirana prokuratura (Δεδομένα σχετικά με την κίνηση και τη θέση) (C-724/19, στο εξής: απόφαση Spetsializirana prokuratura, EU:C:2021:1020), από την οποία προκύπτει ότι ευρωπαϊκή εντολή έρευνας που αφορά μέτρο έρευνας το οποίο, δυνάμει του δικαίου του κράτους μέλους έκδοσης, μπορεί να διαταχθεί μόνον από δικαστήριο μπορεί να εκδοθεί εγκύρως μόνον από αρχή που έχει την ιδιότητα αυτή. Εν προκειμένω όμως, αφενός, το KNAB δεν είναι δικαστήριο και, αφετέρου, δυνάμει του λεττονικού δικαίου, μόνον μια αρχή που έχει την ιδιότητα αυτή είναι αρμόδια να διατάξει τέτοιο μέτρο έρευνας.

18 Η εισαγγελία Βερολίνου ζήτησε από τη γενική εισαγγελία της Δημοκρατίας της Λεττονίας να της γνωστοποιήσει αν η επίμαχη ευρωπαϊκή εντολή έρευνας μπορούσε ενδεχομένως να εκδοθεί εκ νέου από δικαστήριο. Η γενική εισαγγελία της Δημοκρατίας της Λεττονίας απάντησε αρνητικά, με την αιτιολογία ότι το λεττονικό δίκαιο δεν το επιτρέπει.

19 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν οι αρχές που απορρέουν από την απόφαση Spetsializirana prokuratura πρέπει να εφαρμοστούν στην υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί, στοιχείο που θα μπορούσε να το οδηγήσει στη διαπίστωση ότι δεν πρέπει να γίνει δεκτή η διαβίβαση των αποδεικτικών στοιχείων σε εκτέλεση της επίμαχης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.

20 Πρώτον, το αιτούν δικαστήριο διαπιστώνει ότι, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, η αρχή που είχε εκδώσει την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «αρχή έκδοσης», δυνάμει του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο i, της οδηγίας 2014/41, ενώ στην υπό κρίση υπόθεση το KNAB αποτελεί «άλλη αρμόδια αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας αυτής. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η απάντηση που έδωσε το Δικαστήριο με την ως άνω απόφαση εφαρμόζεται και σε περίπτωση που η ευρωπαϊκή εντολή έρευνας εκδόθηκε από αρχή που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της δεύτερης ως άνω διάταξης.

21 Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι σκέψεις 29 και 30 της απόφασης Spetsializirana prokuratura μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι «άλλη αρμόδια αρχή», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της εν λόγω οδηγίας, μπορεί να ενεργεί ως αρχή έκδοσης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, έστω και αν, βάσει του εθνικού δικαίου, το οικείο ερευνητικό μέτρο μπορεί να ληφθεί μόνον από δικαστήριο, υπό την προϋπόθεση ωστόσο ότι το δικαστήριο αυτό παρεμβαίνει σε άλλο στάδιο της διαδικασίας.

22 Δεύτερον, η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει από εκείνη επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Spetsializirana prokuratura, καθόσον το ερευνητικό μέτρο που αποτέλεσε αντικείμενο της επίμαχης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, μολονότι μπορούσε δυνάμει του λεττονικού δικαίου να διαταχθεί μόνον από δικαστήριο, είχε εγκριθεί, πριν από την έκδοση της εν λόγω εντολής, από Λεττονό ανακριτή ο οποίος το έκρινε αναγκαίο και αναλογικό. Τούτο έχει ως συνέπεια ότι το σκεπτικό του Δικαστηρίου, στις σκέψεις 32 έως 38 της εν λόγω απόφασης, προς θεμελίωση της εκ μέρους του ερμηνείας του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο i, της οδηγίας 2014/41 δεν ασκεί επιρροή στο πλαίσιο της υπόθεσης της κύριας δίκης.

23 Συγκεκριμένα, κατά πρώτον, το Δικαστήριο έχει κρίνει, αφενός, ότι η αρχή που είναι αρμόδια να διατάξει ερευνητικό μέτρο δυνάμει του εθνικού δικαίου είναι η μόνη που μπορεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις ελέγχου και αιτιολόγησης του επίμαχου μέτρου και, αφετέρου, ότι η αρχή έκδοσης μπορεί να εκδώσει την ευρωπαϊκή εντολή έρευνας μόνον υπό την προϋπόθεση ότι το ερευνητικό μέτρο που διαλαμβάνεται στην εν λόγω εντολή θα μπορούσε να είχε διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.

24 Στο πλαίσιο όμως της υπόθεσης της οποίας έχει επιληφθεί, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η αρχή που είναι αρμόδια δυνάμει του εθνικού δικαίου να διατάξει το ερευνητικό μέτρο εκπλήρωσε τις υποχρεώσεις ελέγχου και αιτιολόγησης του μέτρου αυτού, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2014/41, στο μέτρο που ο αρμόδιος Λεττονός ανακριτής έκρινε ότι οι επίμαχες έρευνες ήταν αναγκαίες και αναλογικές. Επιπλέον, η αρχή έκδοσης εξέδωσε την επίμαχη ευρωπαϊκή εντολή έρευνας υπό τις ίδιες προϋποθέσεις υπό τις οποίες θα μπορούσε να είχε διαταχθεί ερευνητικό μέτρο σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση, δεδομένου ότι παρενέβη δικαστήριο προκειμένου να επιτρέψει το μέτρο έρευνας πριν από την έκδοση της εν λόγω εντολής.

25 Κατά δεύτερον, το Δικαστήριο έκρινε, στην απόφαση Spetsializirana prokuratura, ότι, δυνάμει του εθνικού δικαίου, η αρχή έκδοσης της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας πρέπει να είναι η αρχή που είναι αρμόδια να διατάξει, στο πλαίσιο εθνικής διαδικασίας, το ερευνητικό μέτρο που αποτελεί το αντικείμενο της εν λόγω εντολής, καθόσον, σε αντίθετη περίπτωση, τούτο θα είχε ως συνέπεια να περιπλέξει και να υπονομεύσει το απλουστευμένο και αποτελεσματικό σύστημα συνεργασίας για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή που θεσπίστηκε με την οδηγία 2014/41.

26 Πλην όμως, αφενός, το αιτούν δικαστήριο αμφιβάλλει ως προς τη λυσιτέλεια μιας τέτοιας εκτίμησης εν προκειμένω, δεδομένου ότι μια τέτοια απαίτηση είναι ακριβώς ικανή να περιπλέξει τη διαδικασία δικαστικής συνδρομής.

27 Συγκεκριμένα, σε ορισμένα κράτη μέλη, όπως στη Γερμανία, το αρμόδιο για την ανάκριση δικαστήριο δεν διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη διαδικασία έρευνας και παρεμβαίνει μόνο στοχευμένα προκειμένου, μεταξύ άλλων, να παράσχει άδεια για ορισμένα ερευνητικά μέτρα που ζητεί η εισαγγελία. Υπό τις περιστάσεις αυτές, αν γινόταν δεκτό ότι μόνον το δικαστήριο αυτό μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αρχή έκδοσης», κατά την έννοια της οδηγίας 2014/41, ενώ, στην πράξη, η εισαγγελία είναι υπεύθυνη για τη διαδικασία έρευνας, τούτο θα οδηγούσε σε καθυστερήσεις στη δικαστική συνδρομή, ιδίως σε περίπτωση που η αρχή εκτέλεσης αποφασίσει να υποβάλει ερωτήματα στην αρχή έκδοσης βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 3, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2014/41. Μια πιο περίπλοκη διαδικασία αμοιβαίας συνδρομής θα μπορούσε επίσης να προκύψει από το ότι, σε κάποια κράτη μέλη, ορισμένα ερευνητικά μέτρα ενδέχεται να μην εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων, αλλά θα μπορούσαν να διαταχθούν από άλλες αρχές. Επομένως, σε μια τέτοια περίπτωση, δεν αποκλείεται η αρχή εκτέλεσης να μπορεί να επιληφθεί δύο ευρωπαϊκών εντολών έρευνας που εκδόθηκαν από δύο διαφορετικούς φορείς.

28 Αφετέρου, κατά το αιτούν δικαστήριο, πρέπει να γίνει παραπομπή, κατ' αναλογίαν, στη νομολογία που απορρέει από την απόφαση της 27ης Μαΐου 2019, PF (Γενικός εισαγγελέας της Λιθουανίας) (C-509/18, EU:C:2019:457), σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, από την οποία προκύπτει ότι η αρχή που διατάσσει το εθνικό ένταλμα σύλληψης μπορεί να είναι διαφορετική από εκείνη που εκδίδει το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης.

29 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Kammergericht (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο Βερολίνου) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Μπορεί ευρωπαϊκή εντολή έρευνας που αφορά μέτρο του οποίου η λήψη εμπίπτει, βάσει του δίκαιου του κράτους έκδοσης, αποκλειστικώς στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων να εκδοθεί από άλλη αρμόδια αρχή κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας

[2014/41], σε συνεργασία με (μη δικαστική) αρχής επικύρωσης, όταν δικαστήριο του κράτους έκδοσης έχει προηγουμένως επιτρέψει τη λήψη του μέτρου αυτού και έχει τηρήσει, ως προς τούτο, τις υποχρεώσεις ελέγχου και αιτιολόγησης που προβλέπονται στην εν λόγω οδηγία;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

30 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της οδηγίας 2014/41 έχει την έννοια ότι μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αρχή έκδοσης», κατά τη διάταξη αυτή, διοικητική αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης η οποία, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες και της οποίας τα ερευνητικά μέτρα που συνεπάγονται επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα του ενδιαφερόμενου προσώπου πρέπει, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να έχουν προηγουμένως εγκριθεί από δικαστική αρχή.

31 Το άρθρο 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2014/41 ορίζει, αντιστοίχως στα σημεία i και ii, ότι αποτελεί «αρχή έκδοσης» είτε «δικαστής, δικαστήριο, ανακριτής ή εισαγγελέας με αρμοδιότητα στη συγκεκριμένη υπόθεση» είτε «κάθε άλλη αρμόδια αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες, αρμόδια να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο».

32 Επομένως, από το γράμμα του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι η «αρχή έκδοσης», κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης, είναι εθνική αρχή η οποία πληροί τις ακόλουθες τρεις σωρευτικές προϋποθέσεις.

33 Πρώτον, από τη χρήση του όρου «άλλη» προκύπτει ότι μια τέτοια αρχή δεν είναι μία από τις δικαστικές αρχές του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41, ήτοι δικαστής, δικαστήριο, ανακριτής ή εισαγγελέας, αλλά αρχή –όπως διοικητική– η οποία έχει οριστεί από το κράτος μέλος έκδοσης ως αρμόδια για την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.

34 Δεύτερον, η εν λόγω αρχή πρέπει να ενεργεί, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες.

35 Τρίτον, η εν λόγω αρχή πρέπει να είναι αρμόδια να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

36 Όσον αφορά τη διαφορά της κύριας δίκης, δεν αμφισβητείται ότι το KNAB πληροί τις δύο πρώτες από τις προϋποθέσεις αυτές. Πράγματι, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι, αφενός, ως διοικητική αρχή, το KNAB δεν εμπίπτει στις διατάξεις του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας 2014/41. Αφετέρου, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, το KNAB ασκεί καθήκοντα ανακριτικής αρχής στις υποθέσεις που εντάσσονται στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς και έχει οριστεί ως αρχή αρμόδια για την έκδοση των ευρωπαϊκών εντολών έρευνας στις υποθέσεις αυτές.

37 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η εν λόγω αρχή πληροί την τρίτη από τις προϋποθέσεις αυτές, η οποία μνημονεύεται στη σκέψη 35 της παρούσας απόφασης, ήτοι αν είναι «αρμόδια να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο».

38 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, μεταξύ των ερευνητικών μέτρων που αποτελούν το αντικείμενο της επίμαχης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, μόνον τα μέτρα σχετικά με την εξέταση μαρτύρων μπορούσαν να διαταχθούν απευθείας από το KNAB, χωρίς να χρειαστεί έγκριση ανακριτή. Αντιθέτως, τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης μέτρα έρευνας σε επιχειρηματικές εγκαταστάσεις, στο μέτρο που συνεπάγονταν επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα του ενδιαφερόμενου προσώπου, έπρεπε, σύμφωνα με το λεττονικό δίκαιο, να εγκριθούν από ανακριτή, κατόπιν σχετικής αίτησης του KNAB.

39 Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το γεγονός ότι, κατά το λεττονικό δίκαιο, τα μέτρα έρευνας που ζητεί το KNAB πρέπει να εγκριθούν από ανακριτή προτού εκτελεστούν έχει ως συνέπεια ότι η αρχή αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί αρμόδια να διατάξει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41.

40 Στο μέτρο που το γράμμα του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας δεν επιτρέπει, αφ’ εαυτού, να δοθεί απάντηση στο ως άνω ερώτημα, πρέπει, κατά πάγια νομολογία, να ληφθούν υπόψη το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η εν λόγω διάταξη και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος [πρβλ. αποφάσεις της 17ης Νοεμβρίου 1983, Merck, 292/82, EU:C:1983:335, σκέψη 12, και της 21ης Δεκεμβρίου 2023, G. K. κ.λπ. (Ευρωπαϊκή Εισαγγελία), C-281/22, EU:C:2023:1018, σκέψη 46 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

41 Πρώτον, πρέπει να ληφθεί υπόψη το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διάταξη αυτή.

42 Κατά πρώτον, το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 2, και το παράρτημα Α, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής της σκέψης 11, επιβάλλει στην αρχή έκδοσης την υποχρέωση να εξακριβώσει τον αναγκαίο και αναλογικό χαρακτήρα του ερευνητικού μέτρου που αποτελεί το αντικείμενο της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, σε σχέση με τους σκοπούς της διαδικασίας στο πλαίσιο της οποίας εκδίδεται η εντολή και λαμβανομένων υπόψη των δικαιωμάτων του υπόπτου ή του κατηγορουμένου (πρβλ. απόφαση Spetsializirana prokuratura, σκέψη 32).

43 Επιπλέον, στη περίπτωση που ευρωπαϊκή εντολή έρευνας διατάσσεται από «αρχή έκδοσης», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41, από τη δεύτερη περίοδο της διάταξης αυτής προκύπτει ότι, προτού διαβιβαστεί στην αρχή εκτέλεσης, η εντολή αυτή πρέπει να επικυρωθεί «από δικαστή, δικαστήριο, ανακριτή ή εισαγγελέα», αφού εξεταστεί αν τηρεί τις προϋποθέσεις της εν λόγω οδηγίας, ιδίως δε εκείνες του άρθρου 6, παράγραφος 1.

44 Επομένως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 45 των προτάσεών του, η έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας από «άλλη αρμόδια αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης», κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41, συνεπάγεται έλεγχο της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας της εντολής αυτής σε δύο επίπεδα της διαδικασίας στο κράτος μέλος έκδοσης, ήτοι, αφενός, κατά την έκδοσή της στο πλαίσιο της εθνικής διαδικασίας έρευνας και, αφετέρου, κατά την επικύρωσή της από δικαστική αρχή προτού διαβιβαστεί στην αρχή εκτέλεσης.

45 Εν προκειμένω, οι αμφιβολίες του αιτούντος δικαστηρίου ως προς την ιδιότητα του KNAB ως «αρχής έκδοσης» αφορούν το πρώτο από τα δύο αυτά επίπεδα ελέγχου. Πράγματι, όσον αφορά το δεύτερο επίπεδο, δεν αμφισβητείται ότι, πριν από τη διαβίβασή της στην αρχή εκτέλεσης, η επίμαχη ευρωπαϊκή εντολή έρευνας επικυρώθηκε από εισαγγελέα, ήτοι από τη γενική εισαγγελία της Δημοκρατίας της Λεττονίας, η οποία εξέτασε την αναγκαιότητα και την αναλογικότητα της εν λόγω εντολής σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας.

46 Συναφώς, από την αιτιολογική σκέψη 10 της οδηγίας 2014/41 προκύπτει ότι η οδηγία αυτή προσδιορίζει την αρχή έκδοσης ως την πλέον αρμόδια να αποφασίζει, βάσει των στοιχείων που διαθέτει όσον αφορά τις λεπτομέρειες της σχετικής έρευνας, ποιο ερευνητικό μέτρο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί (απόφαση Spetsializirana prokuratura, σκέψη 37).

47 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 34 της παρούσας απόφασης για να θεωρηθεί ως «αρχή έκδοσης», κατά την έννοια της οδηγίας 2014/41, η «άλλη αρχή» του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας αυτής πρέπει να είναι εκείνη η οποία, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ενεργεί ως ανακριτική αρχή στην ποινική διαδικασία. Η θέση αυτή της παρέχει τη δυνατότητα, λαμβανομένης υπόψη της γνώσης των στοιχείων της εν λόγω έρευνας, να διενεργήσει, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας, τον έλεγχο της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας του ερευνητικού μέτρου του οποίου ζητεί τη διεξαγωγή σε άλλο κράτος μέλος στο πλαίσιο ευρωπαϊκής εντολής έρευνας.

48 Όμως, η μόνη περίσταση ότι το δίκαιο του κράτους μέλους έκδοσης εξαρτά τη λήψη ερευνητικών μέτρων που ζητούνται από την αρμόδια για την έρευνα αρχή από την προϋπόθεση προηγούμενης έγκρισης από ανακριτή όταν τα εν λόγω μέτρα συνεπάγονται επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα του ενδιαφερόμενου προσώπου δεν αποκλείει το να θεωρηθεί η ως άνω αρχή και ως «αρμόδια να διατάσσει τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο», κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41, και, κατά συνέπεια, να μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αρχή έκδοσης», κατά την έννοια της διάταξης αυτής.

49 Πράγματι, μια τέτοια απαίτηση διασφαλίζει ότι η εξέταση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των εν λόγω μέτρων στην οποία προβαίνει η αρμόδια για την έρευνα αρχή, στο πρώτο επίπεδο που μνημονεύεται στη σκέψη 42 της παρούσας απόφασης, διενεργείται υπό τον έλεγχο δικαστή, προκειμένου ο δικαστής αυτός να επιβεβαιώσει, ιδίως, ότι τα προς εκτέλεση μέτρα είναι αναγκαία και δεν θίγουν δυσανάλογα τα θεμελιώδη δικαιώματα του υπόπτου ή του κατηγορουμένου.

50 Κατά δεύτερον, η ερμηνεία που παρατίθεται στη σκέψη 48 της παρούσας απόφασης επιρρωννύεται από το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2014/41.

51 Πράγματι, σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, η αρχή έκδοσης μπορεί να εκδώσει ευρωπαϊκή εντολή έρευνας μόνον υπό την προϋπόθεση ότι το ή τα ερευνητικά μέτρα που προβλέπονται στην εν λόγω εντολή θα μπορούσαν να είχαν διαταχθεί υπό τις ίδιες προϋποθέσεις σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση.

52 Από την χρήση των όρων «υπό τις ίδιες προϋποθέσεις» και «σε παρόμοια εγχώρια υπόθεση» συνάγεται ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας εξαρτά τον καθορισμό των συγκεκριμένων προϋποθέσεων έκδοσης ευρωπαϊκής εντολής έρευνας αποκλειστικά από το δίκαιο του κράτους έκδοσης. Η διάταξη αυτή αποσκοπεί κατ' αυτόν τον τρόπο στην αποφυγή της καταστρατήγησης των κανόνων και των εγγυήσεων που προβλέπει το δίκαιο του κράτους έκδοσης [πρβλ. απόφαση της 30ής Απριλίου 2024, M.N. (EncroChat), C-670/22, EU:C:2024:372, σκέψεις 92 και 97].

53 Όπως όμως προκύπτει από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο, η απαίτηση να εγκρίνεται από ανακριτή ένα ερευνητικό μέτρο το οποίο προτίθεται να λάβει το KNAB στο πλαίσιο ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, εφόσον συνεπάγεται επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα

του ενδιαφερόμενου προσώπου, συνιστά ακριβώς προϋπόθεση προβλεπόμενη από το λεττονικό δίκαιο την οποία πρέπει επίσης να πληροί και ισοδύναμο ερευνητικό μέτρο που πρέπει να εκτελεστεί μόνο στο λεττονικό έδαφος.

54 Επ' αυτού, διευκρινίζεται ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη περίπτωση διαφέρει από εκείνη επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Spetsializirana prokuratura.

55 Πράγματι, η υπόθεση Spetsializirana prokuratura δεν αφορούσε ερμηνεία του σημείου ii αλλά του σημείου i του άρθρου 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2014/41, εντός πλαισίου όπου εισαγγελέας είχε εκδώσει, κατά το προκαταρκτικό στάδιο της ποινικής διαδικασίας, ευρωπαϊκή εντολή έρευνας για τη συλλογή δεδομένων κίνησης και θέσης σχετικά με τηλεπικοινωνίες, ενώ, στο πλαίσιο παρόμοιας εγχώριας διαδικασίας, η λήψη ερευνητικού μέτρου για την πρόσβαση σε τέτοια δεδομένα ενέπιπτε στην αποκλειστική αρμοδιότητα δικαστή.

56 Κατά τρίτον, ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της οδηγίας 2014/41 διαφορετική από εκείνη που έγινε δεκτή στη σκέψη 48 της παρούσας απόφασης θα προσέκρουε στη διάκριση στην οποία προέβη ο νομοθέτης της Ένωσης μεταξύ των αρχών του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο i, και των αρχών του άρθρου 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της οδηγίας αυτής.

57 Με τη διάκριση αυτή, ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να καταστήσει δυνατό να χαρακτηριστούν ως «αρχή έκδοσης», κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ', μη δικαστικές αρχές οι οποίες, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, είναι αρμόδιες για την ποινική έρευνα στο πλαίσιο της εθνικής διαδικασίας καθώς και αρμόδιες να διατάξουν ερευνητικά μέτρα.

58 Πλην όμως, αν γινόταν δεκτό ότι η παρέμβαση, στο πρώτο επίπεδο του ελέγχου για τον οποίο γίνεται λόγος στη σκέψη 42 της παρούσας απόφασης, δικαστικής αρχής, την οποία απαιτεί το εθνικό δίκαιο, προκειμένου να επιτραπεί η λήψη ορισμένων τέτοιων μέτρων, συνεπάγεται κατ' ανάγκην ότι μόνον η εν λόγω δικαστική αρχή μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αρχή έκδοσης», τούτο θα είχε ως αποτέλεσμα μόνον οι δικαστικές αρχές που μνημονεύονται στο άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο i, της οδηγίας αυτής να είναι αρμόδιες για την έκδοση ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, ακόμη και αν οι ίδιες αυτές αρχές παρεμβαίνουν μόνον στοχευμένα στο πλαίσιο της εθνικής διαδικασίας ποινικής έρευνας.

59 Επομένως, μια τέτοια ερμηνεία θα στερούσε από το άρθρο 2, στοιχείο γ', σημείο ii, της εν λόγω οδηγίας την πρακτική αποτελεσματικότητά του, καθότι, δεδομένου ότι οι αρχές στις οποίες αναφέρεται η διάταξη αυτή δεν πρέπει να έχουν την ιδιότητα των «δικαστικών αρχών», είναι θεμιτό τα κράτη μέλη να πλαισιώνουν με δικονομικές εγγυήσεις τη λήψη ερευνητικών μέτρων από τις αρχές αυτές, προβλέποντας, μεταξύ άλλων, όπως εν προκειμένω, ότι τα ερευνητικά μέτρα που συνεπάγονται επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα των ενδιαφερόμενων προσώπων πρέπει να έχουν προηγουμένως εγκριθεί από δικαστική αρχή.

60 Δεύτερον, η οδηγία 2014/41, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές της σκέψεις 5 έως 8, αποσκοπεί στο να αντικαταστήσει το κατακερματισμένο και περίπλοκο πλαίσιο που υπήρχε σχετικά με τη συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων σε ποινικές υποθέσεις με διασυνοριακή διάσταση και να διευκολύνει και να επιταχύνει τη δικαστική συνεργασία, με τη θέσπιση ενός απλουστευμένου και αποτελεσματικότερου συστήματος στηριζόμενου σε ένα ενιαίο εργαλείο, δηλαδή στην ευρωπαϊκή εντολή έρευνας, προκειμένου να συμβάλει στην επίτευξη του σκοπού τον οποίο έχει θέσει η Ένωση, να καταστεί δηλαδή η Ένωση ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης επί τη βάσει του υψηλού βαθμού εμπιστοσύνης που πρέπει να υφίσταται μεταξύ των κρατών μελών (απόφαση Spetsializirana prokuratura, σκέψη 36 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

61 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 46 της παρούσας απόφασης, η εν λόγω οδηγία προσδιορίζει την αρχή έκδοσης ως την πλέον αρμόδια να αποφασίζει, βάσει των στοιχείων που διαθέτει όσον αφορά τις λεπτομέρειες της σχετικής έρευνας, ποιο ερευνητικό μέτρο θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί.

62 Επομένως, λαμβανομένων υπόψη της ως άνω εκτίμησης καθώς και των σκοπών της απλούστευσης και της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας που διαπνέουν την οδηγία 2014/41, δικαιολογημένα η εθνική αρχή που είναι πράγματι αρμόδια για την ποινική έρευνα μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αρχή έκδοσης», κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας, ακόμη και αν ορισμένα από τα ερευνητικά μέτρα τα οποία επιθυμεί να λάβουν χώρα πρέπει, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να έχουν προηγουμένως εγκριθεί από δικαστική αρχή όταν συνεπάγονται επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα του ενδιαφερόμενου προσώπου.

63 Τέτοια ερμηνεία του άρθρου 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας διασφαλίζει ότι, όταν μια τέτοια εθνική αρχή εξετάζει το ενδεχόμενο λήψης διαφόρων ερευνητικών μέτρων στο πλαίσιο της ίδιας ποινικής διαδικασίας, ορισμένα εκ των οποίων απαιτούν έγκριση ανακριτή και άλλα όχι, η αρχή αυτή εκδίδει μία και μόνον ευρωπαϊκή εντολή έρευνας για το σύνολο των ερευνητικών μέτρων, υπό την ιδιότητά της ως «αρχής έκδοσης», κατά την έννοια της επίμαχης διάταξης.

64 Η ως άνω ερμηνεία διευκολύνει επίσης την πιθανή επικοινωνία μεταξύ της αρχής έκδοσης και της αρχής εκτέλεσης της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας, δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 3, ή του άρθρου 10, παράγραφος 4, της οδηγίας.

65 Κατόπιν όλων των ανωτέρων σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41 έχει την έννοια ότι μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αρχή έκδοσης», κατά τη διάταξη αυτή, διοικητική αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης η οποία, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες και της οποίας τα ερευνητικά μέτρα που συνεπάγονται επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα του ενδιαφερόμενου προσώπου πρέπει, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να έχουν προηγουμένως εγκριθεί από δικαστική αρχή.

Επί των δικαστικών εξόδων

66 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ’ αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 2, στοιχείο γ′, σημείο ii, της οδηγίας 2014/41/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, περί της ευρωπαϊκής εντολής έρευνας σε ποινικές υποθέσεις,

έχει την έννοια ότι:

μπορεί να χαρακτηριστεί ως «αρχή έκδοσης», κατά τη διάταξη αυτή, διοικητική αρχή ορισθείσα από το κράτος έκδοσης η οποία, στη συγκεκριμένη περίπτωση, ενεργεί ως ανακριτική αρχή σε ποινικές διαδικασίες και της οποίας τα ερευνητικά μέτρα που

συνεπάγονται επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα του ενδιαφερόμενου προσώπου πρέπει, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να έχουν προηγουμένως εγκριθεί από δικαστική αρχή.

(υπογραφές)

[i] Στις σκέψεις 2 και 63 της παρούσας αποφάσεως επήλθε τροποποίηση γλωσσικής φύσεως μετά την αρχική ανάρτηση του κειμένου στην ψηφιακή Συλλογή της Νομολογίας.